

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 719

מסכת שבת קנ"א - קנ"ז ♦ כלאים ז', ו' - ח', ג'

בס"ד, כ"א אדר תשע"ג

השבוע בגליון

- ♦ הצורך להבדיל לפני ההבדלה...
- ♦ הדלקת נרות לפני מעריב
- ♦ מה היא "מלאכה גמורה"?
- ♦ הדלקה לצורך הבדלה
- ♦ קשה רימה למת כמחט בבשר החי

- ♦ הדלקת נרות שבת בנרות חשמל
- ♦ שני סוסים שעשו מלאכה כאחד
- ♦ איסור "מחמר"
- ♦ הסוס העצלן
- ♦ כלאים בעציצים

♦ מילוי הקבר בסיד כדי למלא אחר בקשת הנפטר

דבר העורך

הש"ס הגדול

ברוך ה', עם ההתפתחות הנרחבת של לימוד הדף היומי בקהילות שונות, יהודי החוזר מעבודתו ומהלך עם גמרתו בידיו לבית המדרש, אינו מחזה נדיר. אולם, איש לא יחלוק על כך, שיהודי ההולך לבית המדרש עם גמרא, ובבית המדרש הרי הוא לומד בגמרא אחרת, הוא מחזה נדיר.

זה הוא סיפורו של אחד מלומדי הדף היומי. הוא מקפיד ללמוד בגמרות של מאורות הדף היומי, לא רק בגלל המהדורה מאירת העיניים, אלא גם בשל "מאורות ההלכה" ו"מאורות המשנה" המצורפים לגמרא. ובכל זאת, בכל תחילת מסכת וסיום מסכת, הוא מגיע לבית המדרש עם כרך תלמוד בבלי אחר. לא כרך כיס, אף לא מהדורה בינונית. הוא מהלך לבית המדרש כשבידו כרך ענק ועבה.

הוא רגיל ששואלים אותו לפרש מעשיו, ועוד לפני ששואלים הוא כבר עונה את התשובה. הרי לפניכם סיפורו המרתק, לרגל סיום מסכת שבת.

הייתי ילד כבן שבע או שמונה, כאשר הורי למדו מדף הקשר השבועי שהבאתי מבית הספר בו למדתי, כי עליהם לרכוש עבורי מסכת ברכות, יען אנו עומדים להתחיל ללמוד גמרא.

דף קנ"ב/אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל
הצורך להבדיל לפני ההבדלה...

גמרתנו מסיקה כי "אסור לו לאדם שיעשה חפציו קודם שיבדיל" (לפירוש רש"י וראשונים נוספים), היינו: אין לעשות מלאכה במוצאי שבת, לפני אחת ההבדלות; שהרי שתי הבדלות יש במוצאי שבת, "אתה חוננתנו" בתפילת העמידה של מעריב, והבדלה על כוס יין. הזקוק לעשות מלאכה לפני כן, יאמר "המבדיל בין קודש לחול", וכן נפסק להלכה (שולחן ערוך, או"ח סימן רצ"ט סעיף י'). הלבוש כותב, כי יש לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" (משנה ברורה שם, ס"ק ל"ד).

הפותח את השולחן ערוך (שם) כדי לדעת איזו מלאכה אסור לעשות במוצאי שבת לפני ההבדלה, מגלה מחלוקת מעניינת בין הפוסקים.

מרן רבי יוסף קארו פוסק: "אסור לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל". לעומת זאת, מביא הרמ"א את דעת רבינו ירוחם, כי רק "מלאכה גמורה" אסורה במוצאי שבת בטרם הבדלה, כגון כתיבה, אך הדלקת נר ומלאכות הדומות לה - מותרות עוד לפני ההבדלה.

הדלקת נרות לפני מעריב: בימים עברו כל בית ישראל היה שרוי בעלטה משקיעת החמה ביום השבת, ובימים ההם רווח המנהג להדליק נרות בבית הכנסת מיד אחר אמירת "ברכו". כיצד הותר הדבר לפני עשיית הבדלה? הרמ"א תולה מנהג זה בדברי רבינו ירוחם, שלא נאסרה עשיית מלאכה קלה לאחר צאת השבת, תוך שהוא מציין, כי עיקר ההלכה כדעת השולחן ערוך, ולפיכך, לפני הדלקת הנר יאמר "המבדיל בין קודש לחול".

מה היא "מלאכה גמורה"? מאחר שבהלכות שבת לא קיימת כל הפרדה בין "מלאכה גמורה", לבין מלאכה שאינה "גמורה"; כל שציוותנו התורה הקדושה כי מלאכה היא ואסור לעשותה בשבת, הרי היא מלאכה אסורה, תהו, איפוא, רבים על מקורו של רבינו ירוחם. הט"ז (שם ס"ק ט') כותב, כי רבינו ירוחם דייק זאת מגמרתנו.

בסוגיינתנו נאמר שלאחר אמירת "המבדיל בין קודש לחול", היו חוטבים עצים במוצאי שבת. מדוע לא הזכירה הגמרא את הפעולה הראשונה בה לבטח נקטו עם התרת איסור המלאכה - הדלקת הנר?! אין זאת, אלא שהנר היה דלוק ועומד כבר מצאת השבת עוד בטרם ההבדלה...

צעילוי נשמת

מרת **גליקעל קליין** ע"ה
ב"ר יהושע הלוי וייס ז"ל
נלב"ע כ"ו באדר תשע"ב
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **שפרה בן דוד** ע"ה
בת הרב משה ורבקה כהן מלהיוף ז"ל
נלב"ע ליל ש"ק כ"ה באדר א' תשנ"ה
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **משה שמחה רובנר** ז"ל
בן יבדלחט"א ר' דוד וזהבה היו"ו
נלב"ע כ"ג באדר ב' תשמ"ט
תנצב"ה

הונצח ע"י ידידו הר"ר דוד ומרת **זהבה רובנר** שיחיו - פתח תקוה

לעילוי נשמת

מרת **לאה גרינפלד** ע"ה

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע י"ז באדר ב' תשס"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

כאמור, הרמ"א אינו מקבל את שיטתו של רבינו ירוחם, ולפיכך עלינו לתמוה על עצמנו, כיצד זה אנו מדליקים את נר ההבדלה עוד לפני ההבדלה?! הרי יש צורך להבדיל לפני שמבדילים. אכן, המגן אברהם (שם) כותב, כי אסור לנשים להדליק את נר ההבדלה, שהרי אינן מתפללות ומבדילות בתפילה, אלא אם כן אמרו ברוך המבדיל, וכן פסק המשנה ברורה (שם ס"ק ל') [עיין "מגן אברהם", שם ס"ק ז', שחידושו של רבינו ירוחם הוא לשיטת הרמב"ם וראשונים נוספים, שגם המבדיל בתפילה אסור במלאכה עד שיבדיל על הכוס].

הדלקה לצורך הבדלה: אולם, היו שכתבו ללמד זכות על המדליקים את נר ההבדלה ללא כל הבדלה, מפני שההדלקה היא לצורך ההבדלה. כלומר, חכמים קבעו שאין לעשות מלאכה לפני ההבדלה כדי שלא ישכחו להבדיל. מובן, איפוא, היטב, כי לא נאסרה מלאכה שיש בה צורך לעשיית ההבדלה גופה (שו"ת יכן ובעז ח"ב סימן י"א).

אמרנו זה כעת, כי חכמים תקנו לבלתי עשות מלאכה טרם הבדלה, כדי שלא יישכחו לעשות הבדלה. למען האמת, הגדרה זו שנוייה במחלוקת, ויש סוברים כי מחלוקת ראשונים היא. במה דברים אמורים?

הגרי"ז מבריסק זצ"ל (חידושי מרן רי"ז הלוי, שבת פ"ט הלכה ה') חקר בנושא, כמו גם הגאון רבי יהושע אהרנברג זצ"ל, אב"ד בת"א יפו, העוסק בארוכה בנושא זה בספרו (שו"ת דברי יהושע ח"ב סימן ק"ח), והוא מציין בראש דבריו כי עוררו לדבר האדמו"ר רבי אהרן מבעלז, זיע"א.

ההבדלה מתירה או אוסרת? שניהם מציגים שני צדדים להגדרת איסור עשיית מלאכה בטרם ההבדלה. אפשר להבין כי חכמים קבעו שדיני השבת שוררים ותקפים עד ההבדלה, שמפני כבוד השבת תקנו חכמים שלא יעשה מלאכה ללא הכר והבדלה בין השבת לבין ימות החול, ואפשר להבין שחכמים קבעו איסור חדש שאסור לעשות מלאכה לפני ההבדלה. בעל דבר יהושע מגדיר את הספק בקצרה וברהיטות: "האם ההבדלה מתרת את המלאכה במוצאי שבת, או ההבדלה היא האוסרת את המלאכה, דמשום שחייב בהבדלה אסור במלאכה".

לשונו של הרמב"ם מוכיחה בעליל, כי לדעתו איסור חדש תיקנו חכמים, שאין לעשות מלאכה מצאת השבת ועד ההבדלה, שכתב הרמב"ם (הלכות שבת פ"ט הלכה ה'): "משיצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל". מאחר שהרמב"ם כלל את איסור אכילה ושתייה לפני הבדלה ואת איסור עשיית המלאכה בצוותא חדא, עולה מדבריו, כי כשם שאיסור אכילה ושתייה לפני הבדלה אינו מחמת קדושת השבת, אלא מפני תקנת חכמים שאסרו אכילה ושתייה כדי שההבדלה לא תשכח, כך גם איסור עשיית המלאכה אינו המשך איסור המלאכה בשבת, אלא הוא מדיני ההבדלה.

נשוב נא למחלוקת האיתנה בה עסקנו בתחילת המאמר, אם רק "מלאכה גמורה" נאסרה לעשות במוצאי שבת טרם הבדלה, ונבחין על נקלה, כי כל צד למחלוקת הולם היטב את אחד הצדדים של החקירה בה אנו עוסקים: אם חכמים 'משכו' את דיני השבת ואיסוריה מן השבת אל תוך הלילה עד ההבדלה, אין מקום לחלק בין מלאכה גמורה למלאכה שאינה כזו, שהרי כל דיני השבת שוררים עד ההבדלה. ברם, אם דיני השבת תמו והסתיימו, וחכמים תקנו שאסור לעשות מלאכה עד ההבדלה, אפשר ואפשר שלא אסרו אלא "מלאכה גמורה", שהרי תקנה חדשה היא, לא המשך של איסור קודם (הגרי"ז שם, "עולת שבת" ס"ק ו, ערוה"ש סעיף כ"א).

דף קנב/א קשה רימה למת כמחט

קשה רימה למת כמחט בבשר החי

"קשה רימה למת כמחט בבשר החי", כך אנו לומדים בגמרא זו הפעם השלישית מתחילת המחזור הי"ג של הדף היומי.

האם כוונת הדברים פשוטם כמשמעם? המת מרגיש כי הוא נדקר? רבי יהודה החסיד אומר (ספר חסידים סימן אלף קס"ג), כי אין כוונת הגמרא לצער גשמי, אלא הנשמה מצטערת בבזיון הגוף.

מילוי הקבר בסייד כדי למלא אחר בקשת הנפטר: על ההשלכות ההלכתיות העולות מכך, אפשר לעמוד מהוראתו הבאה של הרשב"א (שו"ת, חלק א', סימן שס"ט), שנפסקה להלכה (רמ"א, י"ד, סימן שס"ג סעיף ב'). מעשה היה בעיר לארדה, באיש ושמו ראובן אשר ציווה כי לאחר פטירתו ישאוהו למקום קבורת אבותיו. מסיבות שונות הוא נקבר בקבר זמני, ולאחר זמן ביקשו בניו להעבירו לאחוזת אבותיו. ברם, הגופה היתה בתהליך ריקבון, ומפאת הריח העז לא היה זה מכבודו להובילו במצב זה. ביקשו, איפוא, הבנים מן הרשב"א שיוורם אם הם רשאים למלא את קברו בסייד שיזרז את עיכול הבשר, תוך כדי שהם מציינים, כי עיקר חששם נובע מדברי חכמינו "קשה רימה למת כמחט", והם בוודאי לא יהינו לצער את אביהם.

ההתרגשות היתה רבה. אבי הבטיחני נאמנה כי כבר בתחילת השבוע אזכה לחבוק בידי מסכת ברכות.

ביום ראשון קיים אבי את הבטחתו. באהבה עד אין קץ עמלה אמי לעטוף את הגמרא, בעוד אבי מביט מן הצד, ואני עומד בין שניהם וחווה את אחד הרגעים החמימים של ילדותי, אשר הוטבעו בנשמת לי.

לעת לילה עליתי על יצועי, הגמרא הבהקת הוצבה בגאון על שולחן חדרי, כך שאוכל לראותה ממיטתי. נדמה היה לי כי רסיסי כוכבים מפוזרים על הגמרא, ממתנינים שאלקטם עם בוקר. לא נרדמתי. אפילו לא ניסיתי. אותן לילה, איני יודע באיזו שעה, הייתי עד לשיחה שהתנהלה בין שני הורי.

מצבם הכלכלי היה דחוק. לא סבלנו מעוני, אך איני יכול לומר שמצבנו היה משופר הרבה מעבר לכך. כל הוצאה חושבה מראש, נשקלה, נאמדה ונדחתה במידת האפשר. והנה, פנה אבי לאמי ושח לה, כי גילה היום בחנות ספרי הקודש, שבית דפוס מסויים הוציא לאור מהדורת ש"ס מיוחדת במינה. זה הוא ש"ס המכיל את כל מסכתות התלמוד הבבלי בכרך אחד גדול.

אימי לא פתחה מעולם תלמוד בבלי, ולפיכך הסביר לה אבי, כי שישים המסכתות שבתלמוד הבבלי מחולקים לכרכים רבים. בדפוס זה צילמו בכל עמוד ארבעה עמודי גמרא, כך צמצמו את נפח הש"ס בשלושה רבעים. גם כך היה הכרך ענק ממדים ורחב ביותר, אבל את המשימה שנטלו על עצמם השיגו - כל הש"ס בכרך אחד.

איני יודע למי מיועד הש"ס הזה, הוסיף אבי ושח לאמי, מה גם, שמהדורת הש"ס שצולמה בו ישנה ולא נוחה לקריאה. הכרך כבד, אותיותיו קטנות. לו הייתי חבירו של בעל בית הדפוס, הייתי מציע לו לשקול שנית את ההוצאה לאור של מהדורה זו. אבל, בדרכי הביתה נצנץ רעיון בראשי. שמעי נא. את יודעת, אני ניצלתי מן המלחמה בעור שיני. ב"חדר" למדתי כאשר רוחות מלחמה עזות נשבו והרעידו את אמות הסיפים, ואת ההמשך את כבר יודעת.

אני כבר קמתי ממיטתי בחשאי, והצצתי דרך חרך המנעול באבי היושב על כסא במטבח ומביט בציפורניו הסדוקות מעבודתו הקשה. אמי הנהנה ולא הוציאה הגה, ואבי המשך. "עז רצוני לעשות כל שלא יד כדי להעניק לבננו את התחושה כי הדבר החשוב ביותר עבורנו הוא שידבק בתורה, ילמד אותה ויקיים אותה, כפי שעשו אבותינו כל הדורות. ברכישת ש"ס זה אני מגשים שתי מטרות. האחת, אמחיש לו על ידי המתנה את הערכתנו אליו, עם תחילת לימודי הגמרא, ובנוסף, הגביה אבי את קולו, אני רוצה שיידע, כי אם ישתוקק מאד, יצליח לסיים את הש"ס".

קולו של אבי רעד, "אניח לפניו את הש"ס, כולו בכרך אחד, וכך גם לעיניו של ילד ניתן יהיה לטעת את הרצון הכביר מחד גיסא ואת האמונה והבטחון ביכולת מאידך גיסא". הוא הנמיך את קולו, "עז רצוני לרכוש עבורו ש"ס זה, אנא, חווי דעתך".

אמי לא ענתה. רטט בכיה נשמע עד לחדרי. עם ערב שב אבי לביתנו ובידיו הכרך הגדול הזה. אבי הלך לעולמו זה מכבר, אמי לא נותרה אחריו זמן רב, אבל הכרך הזה, עדות אלמת לאהבת התורה המופלאה של הורי היקרים, נותרה עמדי עד היום הזה.

כאשר אני הולך לבית המדרש לסיים מסכת מסדר הדף היומי, או להתחיל מסכת חדשה, הכרך הזה הולך איתי.

★ ★ ★

אותו אב יקר יכול היה להרשות לעצמו לייקר את לימוד התורה בעיני בנו על ידי רכישת ש"ס. ומה בדבר אב אשר מסוגל לייקר את לימוד התורה בעיני בנו על ידי... שהאב עצמו יקבע עיתים לתורה?!

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קנ"א/ב בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר

זהירות מכל הטיית הראש...

אמר הרבי מקוצק זיע"א:

לעולם יחשוב אדם כאילו הוא לבוש בגדים לבנים ובקבוק שמן על ראשו, ובכל הטייה בלתי

הרשב"א השיב להם, כי אדרבה, כל אשר יעשו לטובת המת ולרצונו, אינו בזיון המת. את דברי הרשב"א מבאר החתם סופר (שו"ת ח"ו ליקוטים סימן ל"ז), כי אין כל ספק שהמת אינו מרגיש מאום מהנעשה בבשרו, אך נפשו תאבל עליו בהתבזות גופו. לפיכך, כאשר פעולה זו נעשית לצורך כבודו, כפי שביקש הוא עצמו לקוברו במקום מסויים, אין בכך משום בזיון ומותר לעשות כן. אך לו כוונת הגמרא היתה, שהמת אכן מרגיש כאב וצער גופני, אסור היה לבנים לגרום זאת לאביהם, מפני שמעולם לא נתן את הסכמתו לצער מסוג זה.

יש לציין, כי בעל פתחי תשובה (י"ד שם ס"ק ה') כותב בשם ספר הר אבל (ענף י"א) אשר נשאל, אם נכון נהג יהודי אשר בצוואתו ציווה את בניו, כי ישימו סיד בקברו כדי לעכל את בשרו. והשיב, כי אף על פי שבמקום הצורך מותר הדבר, כאשר אין בכך צורך אזי "אין לעשות התחכמות נגד פעולותיו של הקב"ה".

הדלקת נרות שבת בנרות חשמל

עם סיום מסכת שבת, העוסקת בשבת מלכתא, לא נמנע מכם, קוראינו היקרים, מאמר יפה השמור בצקלוננו מתחילת מסכת שבת, אך לא פורסם עד כה מחמת חוסר מקום.

זרם החשמל ששטף את העולם במאת השנים האחרונות, סחף עמו צרור ניזונים הלכתיים. באחד מהם דנו בפרק במה מדליקין, ובמאמר זה נעסוק בשאלה, אם אפשר לברך על הדלקת נרות שבת במקום מואר היטב.

הדלקת נרות במקום מואר: הראשונים כבר נחלקו אם אפשר לברך על נרות שהודלקו במקום שטוף אור. הדבר היה מצוי כאשר כמה נשים הדליקו נרות במקום אחד. מנהג האשכנזים לברך על הדלקה זו, מפני ש"כל כמה שמתווסף אורה יש בה שלום בית ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זווית וזווית" (משנה ברורה, סימן רס"ג ס"ק ל"ה), ויש לברך גם על "תוספת אורה" (רמ"א שם, סעיף ז). ברם, עם המצאת החשמל איש לא יטען כי בהדלקת הנרות יש משום תוספת אורה.

השאלה מתעצמת ומחריפה בהדלקת נרות שבת ביום טוב שחל ביום שישי. כל ההיתר להדליק נרות לכבוד שבת בשלהי יום טוב מבוסס על כך שההדלקה היא גם צורך היום טוב, מפני שאפולית כבר באה לעולם (תוספות, ביצה כ"א, ד"ה אין). אפולית זו פגה ונעלמה עם אור החשמל, וכאשר כמה נשים מדליקות נרות באותו חדר, האחרונה שבהן בוודאי אינה תורמת להארת האפילה, מפני שהחדר מואר.

כיבוי אורות לפני הדלקת נרות: מפני כך, היו מן הפוסקים שהמליצו לכבות את האורות בטרם הדלקת הנרות בערב שבת, ולאחר מכן להדליקם, ואילו ביום טוב, לכוון באמצעות שעון השבת, שהחשמל לא יהא דלוק בשעת ההדלקה (שמירת שבת כהלכתה, פרק מ"ג, סעיף ל"ד, ופרק מ"ד הערה ל"ו). ברם, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הפך רבות בעניין, ולבסוף צידד כי יתכן שברבות השנים הדלקת נרות השבת הפכה למנהג שכל הנשים מקפידות עליו אף במקום מואר, גם כאשר נשים אחרות מדליקות באותו מקום, ומשכך, יפה כוחו של המנהג בפני עצמו כדי לברך עליו את ברכת הדלקת הנרות. דוגמא לדבר מהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת, עליה מברכים אף על פי שאינה אלא מנהג. את דבריו הוא חותם ב"צריך עיון".

יש מחכמי זמנינו שכתבו, כי ראוי לנהוג להדליק את החשמל סמוך להדלקת הנרות, ולכוון בברכת הדלקת הנרות על החשמל ועל הנרות כאחד, מפני שנורות החשמל נחשבות גם הן כ'אש' שיתכן כי היא ראויה להדלקת נרות שבת (שמירת שבת כהלכתה פרק מ"ג סעיף ד'). כעת נמצאנו למדים, כי יש בכך גם פיתרון לבעייה שהוצגה - הדלקת נרות במקום מואר בחשמל - אם האשה תדליק את החשמל לשם הדלקת נרות, נפתרה הבעיה מאליה (ועיין בשש"כ שם). מובן מאליה, כי אפשרות זו אינה מעשית ליום טוב שחל בערב שבת, שהרי אסור להדליק את החשמל ביום טוב.

הדרן עלך מסכת שבת

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

כלאים, פרק ז', משנה ח': עציץ נקוב מקדש בכרם

כלאים בעציצים

איסורי כלאים אינם מן האיסורים הידועים לכל, ועל כן נקל להיכשל בהם. אף מי שאין לו שדה או כרם, ואפילו לא כמה מטרים רבועים של אדמה בחצר - גם בביתו עלול לעבור על האיסור. הזורע כלאים בעציץ נקוב, עובר על איסור תורה, והזורע בעציץ שאינו נקוב, עובר על איסור דרבנן (רמב"ם, הלכות כלאים, פרק א', הלכה ב'). שאלה זו מעשית במיוחד באדניות ארוכות שבהן גדלים

השיעור היומי בדף היומי, מתחברים לדף מכל מקום בכל שעה

מפי המג"ש

הרב אשר קובלסקי שליט"א

בטל': 073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

כמה מיני צמחים. אם הם מיני זרעים, הם עלולים להיות כלאים, ויש לברר אצל מורה הוראה מוסמך, כיצד לזרוע בלא חשש איסור.

ומה בדבר עציצים פשוטים שגדל בהם זרע אחד בלבד?

מפתיע לגלות כי לדעת החזון איש יתכן שאדם יזרע זרע בודד בעציץ נקוב ויעבור על איסור כלאים, אם בסמוך לעציץ זה נמצא עציץ נקוב נוסף ובו זרע ממין שונה. לדעתו (כלאים סי' יג ס"ק ט"ז) עציץ נקוב נחשב כחלק מן האדמה שתחתיו, וכלשונו: "דחשבינן את העציץ כתל עפר בשדה", ואם לפנינו שני עציצים, הרי שניהם נחשבים כחלק מן האדמה שתחתיהם ונמצא שבאדמה זרועים שני צמחים שהם כלאים! שני עציצים העומדים זה לצד זה, הוא אומר, דינם כשתי ערוגות הסמוכות זו לזו, ויש להרחיק בין העציצים כדרך שמרחיקים בין ערוגה לערוגה. לפי דבריו יתכן כי בין עציצים יהיה צורך להרחיק כעשר אמות ויותר - כחמשה מטרים (כאמור לעיל ב/ט), כפי דיני ערוגה גדולה וקטנה וכו' [כמובן, מדובר בעציצים שאין כל מחיצה ביניהם, שהם נמצאים בחדר אחד, ואין אחד מהם גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה שאז הוא נמצא בתוך מחיצות משלו, על פי חזון איש שם].

אולם הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר שליט"א (שו"ת שבט הלוי, חלק ו, סימן קס"ו, וחלק ט, סימן רפ"ח) מעיר כי דברי החזון איש נובעים ממה שנקט שהעפר שבעציץ הוא חלק מן הקרקע שתחתיו. נמצא שכביכול יש לפנינו שדה שבו זרועים שני מיני זרעים משני העציצים, והרי לפניך תערובת. ברם לדעתו, פשוטם של דברים אינו כך. אכן אנו נוקטים שהעציץ יונק מן הקרקע שתחתיו, אולם מניין לומר שיש להחשיב את העפר שבו כחלק מן הקרקע? לפיכך אין לראות את הגדל בשני העציצים כזרוע בקרקע אחת.

אולם, האם דברי המשנה האומרת שעציץ נקוב בכרם עשוי להוות כלאי הכרם, אינם כדברי החזון איש?

בעל שבט הלוי (חלק ט, סימן רמ"ג) אומר כי יש הבדל גדול בין המקרים. העציץ הנקוב שבכרם יונק מן הקרקע שבה נמצאת הגפן, ולפיכך יש איסור בדבר; אך שני עציצים היונקים מאותה אדמה, אין עירוב ביניהם. רק אם היו העציצים יונקים זה מזה הם היו כלאים.

[בעיקר הדיון בהגדרת "עציץ נקוב" שדינו כמחובר, אם הגדרה זו כוללת גם את העפר שבתוכו, שהוא נחשב חלק מקרקע העולם - האריך לדון הגאון בעל אפיקי ים, חלק ב, סימן מ"ג, וצייד כדברי החזון איש, וכן הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, זכרון שמואל, סימן ד, כתב הוכחות ברורות כי העפר נחשב כמחובר לקרקע העולם, ומה שמוכא בשם הגר"ח מברסקי זצ"ל שלא נקט כן, ראה ספר ברכת אברהם, גיטין ז/ב בשם הגר"ז זצ"ל, כי הדברים לא יצאו מפי הגר"ח, ופשוט שגם עפר העציץ דינו כקרקע].

זהירה הוא עלול להכתים את בגדיו הנאים בשמן שישפך עליהם.
 כך יש להרגיש בעולם הזה; כל צעד שאינו נכון - סטייה חמורה הוא והשלכות נוראות לו...

לעילוי נשמת

מר **שלום גרניט** ז"ל

ב"ר משה ז"ל

נלב"ע כ' באדר א' תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שאשא מלכה ג'ייקובס** ע"ה

בת הרב מנחם מנדל דסקל ז"ל

נלב"ע כ"ג באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

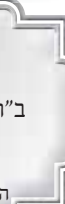
הר"ר **ישראל מרגלית** ז"ל

ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב באדר א' תשס"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידיו

הר"ר **יעקב מרגלית** ומשפ' שיחיו - פרדס חנה

הפעם לומדים עירובין בשלמות

הפעם לומדים מסכת עירובין עם הגמרא המושלמת של "מאורות הדף היומי"

בשלמות

עם מדור המשנה מסדר זרעים בתוספת ביאור נפלא - הרעיון ההיסטורי של גדולי ישראל

בהמחשה

מאות איורי תלת-מימד בצבע, להמחשת הסוגיות הנלמדות

בהלכה

"מאורות ההלכה", הלכות שבת למעשה על סדר דפי הגמרא

להזמנת הגמרא: 1700-500-151

